

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 thanniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

даму векторын айқындап, мемлекеттің меншік иесі ретіндегі қазіргі функциясын қайта қарастыру;

2) КМС субъектілерін оңтайландыруды жүргізе отырып, оларды "экономикалық" және "экономикалық емес" санаттары бойынша жіктеу.

3) КМС субъектілерін корпоративтік басқаруды түбегейлі жақсарту.

КГС субъектілерін тиісті жіктеу, олардың қызметінің нәтижелері туралы есепті ұсыну және жариялау арқылы ретке келтіру мақсатында қазіргі уақыттағы нормативтік-құқықтық базаны жетілдіру қажеттігі туындайды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Сәйкестік аудиті рәсімдік стандарты, ҚР ҚМ 2022 жылғы 1 ақпандығы №113 бұйрығымен бекітілген
2. 2021 – 2025 жылдарға арналған кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі Ұлттық жоба, Электрондық дереккөз: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000728>
3. ҚР 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспары, Электрондық дереккөз: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000520>
4. Ұлттық статистика Бюросының ресми сайты <https://stat.gov.kz/>
5. Акционерлік қоғамдар туралы Заң 2003 жылғы 13 мамыр №415, Электрондық дереккөз: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z990000497>
6. "Самұрық-Қазына" ҰӘҚ АҚ-ның жылдық есептері, <https://sk.kz/investors/financial-performance/?lang=kz>
7. "Бәйтерек" ҰБХ АҚ-ның жылдық есептері, <https://baiterek.gov.kz/ru/>
8. Kazakhstan : MFF: Small and Medium Enterprise Investment Program /ADB/ 2023-023 Электрондық дереккөз: <https://www.adb.org/projects/44060-023/main#>
9. Baiterek: Government Fund in Kazakhstan, Asia / Электрондық дереккөз: <https://www.swfinstitute.org/profile/598cdaa50124e9fd2d05b52b>
10. ҚР Ұлттық экономика Министірлігінің талдамалы есебі, Астана, 2023ж / Электрондық дереккөз: <https://www.gov.kz/memleket/entities/economy/documents/1?lang=kk&ysclid=loeckstc6g690154063>

ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ САЛАСЫН ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕН АУДИТ ҚЫЗМЕТІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Ерниязова А.Р

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті, Астана қ., Қазақстан Республикасы,
aziza.verniyazova@mail.ru

Ғылыми жетекшісі: Жахметова А.Қ.

Аңдатпа: Бұл мақалада «Мемлекеттік аудитте зерттеулерді ұйымдастыру» пәнінде зерттелетін денсаулық сақтау саласын қаржыландыру мәселелеріне қатысты аудит қызметтерінің маңызы мен қаржылық есептің жүргізілу мәні қарастырылған. Белгілі саланы Қазақстанда дамыту тенденциясына кедергі келтіретін нысандар мен бұзушылықтар туралы ақпарат көрсетілген. Медициналық сақтандыру жүйесіндегі қазіргі таңдағы актуалды қарама-қайшылықтар, зерттеулер нәтижесі статистикалық мағлұматтар арқылы көрініс табады. Осы мәселелерден туындайтын мемлекеттегі аудит жүйесінің дамуы – жан жақты мінсіз дамудың оңтайлы алғышарты.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение аудиторских служб и сущность ведения финансовой отчетности, касающейся вопросов финансирования сферы

здравоохранения, изучаемых в дисциплине «Организация исследований в государственном аудите». Отражена информация об объектах и нарушениях, препятствующих тенденции развития известной отрасли в Казахстане. Современные актуальные противоречия в системе медицинского страхования, результаты исследований отражаются на статистических данных. Развитие системы аудита в государстве, вытекающее из этих вопросов, является оптимальной предпосылкой для всестороннего безупречного развития.

Annotation: In this article, the subject «Organization of research in the state audit» discusses the importance of audit services and the subject of financial accounting in relation to the issues of financing the health sector studied. Information about objects and violations that hinder the development trend of a particular industry in Kazakhstan is indicated. Current contradictions in the health insurance system, the results of research are reflected in statistical information. The development of the audit system in the state arising from these issues is an optimal prerequisite for comprehensive perfect development.

Кілт сөздер: қаржыландыру, қаржылық бақылау, мемлекеттік аудит, Денсаулық Сақтау Министрлігі, медициналық сақтандыру жүйесі, қаржылық есептілік, МӘМС.

Ключевые слова: финансирование, финансовый контроль, государственный аудит, Министерство Здравоохранения, система медицинского страхования, финансовая отчетность, ОСМС.

Keywords: financing, financial control, state audit, Ministry of Health, Health Insurance System, financial statements, CSHI.

Экономикадағы болып жатқан көптеген жаһандық өзгерістер әлеуметтік қамтамасыз ету салаларының экономикалық жетілуін және дамуының алғышарты ретінде қарастырылады. Нақтылап айтқанда, жалпы экономикалық өсуді, экономиканың әртүрлі салаларының арасындағы тепе-теңдікті, халықтың өмір сүру деңгейінің сапалық көрсеткіштерін, халықтың денсаулық, білім деңгейінің көрсеткіштерін алдын-ала анықтайтынын дәлелдейді. Кез келген тұғыры нық тұратын мемлекеттің денсаулық сақтау секторы экономика құрылымының үлкен материалдық, қаржы және адами қорларын тұтынады. Бүгінгі таңда халықтың денсаулық көрсеткіштері (орташа өмір сүру ұзақтығы, ана және бала өлімі, ауыру деңгейі және т.б.) әртүрлі мемлекеттер арасында салыстырылатын және әр елдің өркениеттілігінің деңгейін көрсететін факторлардың бірі болып саналады. Денсаулық сақтау мәселелері саяси – демографиялық деңгейде қарастырылып отыратын проблемалардың бірі. Әлемдік экономикалық даму жағдайында денсаулық сақтау саласының қаржылық ресурстармен жеткіліксіз қамтамасыз етілуі және саланы ұйымдастыру мен басқарудағы кейбір кемшіліктер біздің елімізде бұл мәселелерді зерттеудің әлі де терең жүргізілуі қажеттілігін көрсетеді. Дамыған елдерде денсаулық сақтау саласының ұйымдастырылуы мен басқарылуы және салаға қаржы қорларының түрлі көздерден тартылуы әртүрлі үлгіде тиімді жүзеге асырылып келеді. Елдің денсаулық сақтау жүйесін тиімді әрі жеткілікті түрде толық жүргізу – саясатты жүргізіп отырған мемлекеттің экономикасы мен халықаралық аренадағы орнын айқындайтын нысандар болып табылады. Соның ішінде сала құрылымының түбегейлі өзгерісі, нарық талаптарының күшеюі, егде жастағы, ауру адамдар үлесінің артуы, медициналық технологиялардың сапасыз қозғалысы, адамдар тұтынуының қажеттіліктерінің кеңеюі, денсаулық сақтау саласының дамуы үшін тежеуіш факторлар болып айқындалады. Осы салаға жеткілікті деңгейде бөлінген ақша қаражаттары медициналық қызметті қарапайым тұрғындар үшін қолжетімді етуіне себепкер болады. Денсаулық сақтау саласын қаржыландыру – мемлекеттің ең маңызды құрамбөлігі.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасындағы Денсаулық сақтау жүйесін қаржылық қамтамасыз ету көздері:

- 1) бюджет қаражаты;
- әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының активтері;
- 2) ерікті медициналық сақтандыру қаражаты;

3) ақылы қызметтер көрсетуден алынған қаражат

- жеке және заңды тұлғалардан ерікті қайырылымдықтар ретінде түскен қаражат;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де көздер болып табылады.[1]

Мемлекеттің денсаулық сақтауға бөлген үлкен шығындары ең алдымен елдің бюджеттік шығыны емес, ол экономикалық қайтарым әкелетін инвестициялар екенін түсіну маңызды. Денсаулық сақтауды қаржыландырудың үйлесімді моделі Қазақстан үшін – нарықтық қатынасы бар модель. Бұл тұрғындарды тәуелсіз жалпыға бірдей медициналық көмекпен қамтуға және қажеттілікке мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасында тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі шеңберінде және міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінде көрсетілетін медициналық қызметтерге арналған тарифтерді қалыптастыру тәртібі мен әдістемесін уәкілетті орган айқындайды.

Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсететін денсаулық сақтау субъектілерін қаржыландыру нысандары келесі:

- мемлекеттік медициналық мекемелер үшін - жеке-дара қаржыландыру жоспары бойынша;

- мемлекеттік мекемелерді қоспағанда, денсаулық сақтау субъектілері үшін – бюджеттік бағдарламалардың әкімшілерімен және әлеуметтік медициналық сақтандыру қорымен шарт негізінде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасында міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап өз міндеттерін атқарады. Оны енгізудің арқасында денсаулық сақтау саласын қаржыландыру 2 еседен астам өсті. 2019 жылы МӘМС жүзеге асырылғанға дейін тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлеміне шамамен 1 трлн теңге бөлінді. ЖМС жүйесі тиімділіктің жеткіліксіздігі үшін жиі сынға ұшырайды. Қазақстандықтар жарна төлейді, бірақ медициналық қызметтерді толық көлемде ала алмайды.

ҚР Парламент Мәжілісінің депутаттары соңғы екі жылдағы әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының жұмыс нәтижелерін қарау кезінде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінің проблемаларын анықтады: Денсаулық сақтау саласындағы шығыстардың қаржылық ауыртпалығы азаматтарға түседі, ал медициналық сақтандыру қоры қарапайым бюджеттен тыс қорға айналды деген қорытындыға келді. Алайда, бұл олай емес. Егер Денсаулық сақтау саласын қаржыландыру статистикасына қарасақ, МӘМС көрсеткіші үнемі өсіп келе жатқанын көруге болады.

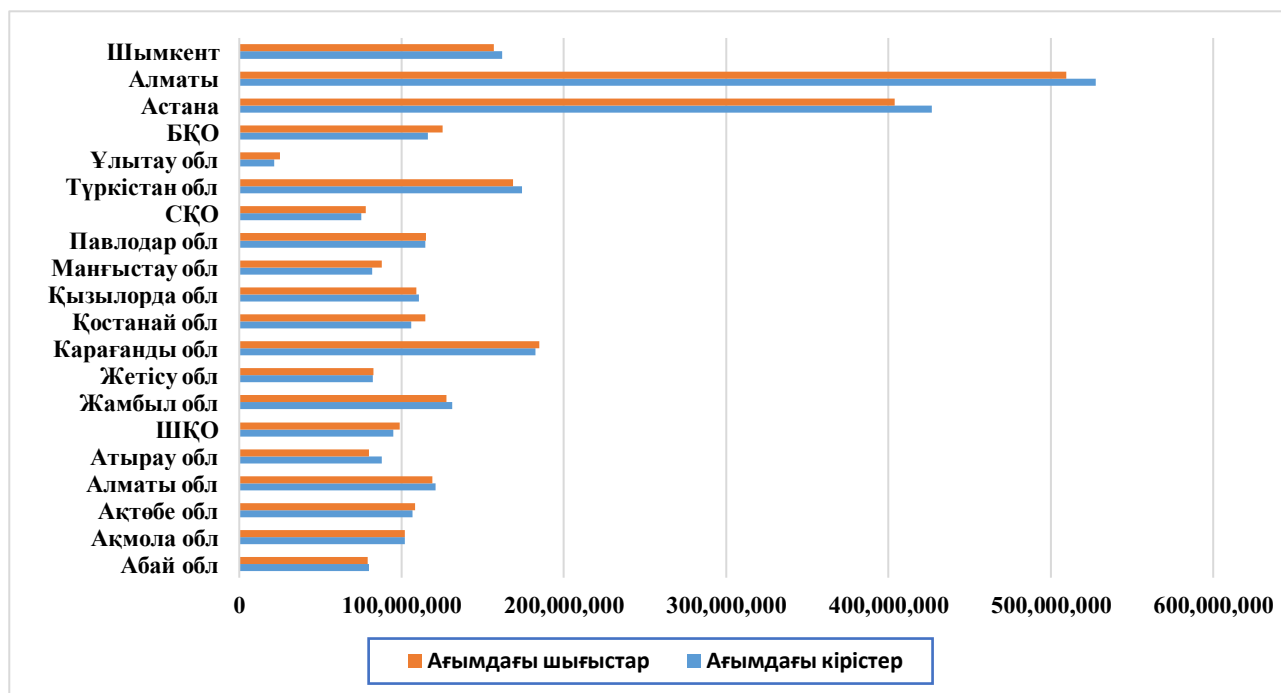
Егер 2020 жылы жүйеге медициналық көмекке жұмсалатын шығыстардың 32,4% – ы тиесілі болса, 2023 жылы ол 43,7% - ға-1,1 трлн теңгеге дейін өсті. Осы уақытқа дейін көптеген қазақстандықтар әлеуметтік медициналық сақтандырудың қатысушылары болып табылмайтыны анықталды – тек қана нақты халықтың 82,4%-ы тіркелген. [2]

1-кесте

Қазақстан Республикасындағы денсаулық сақтау ұйымдарының қаржы-шаруашылық қызметі туралы, млрд тг (2022 ж.)

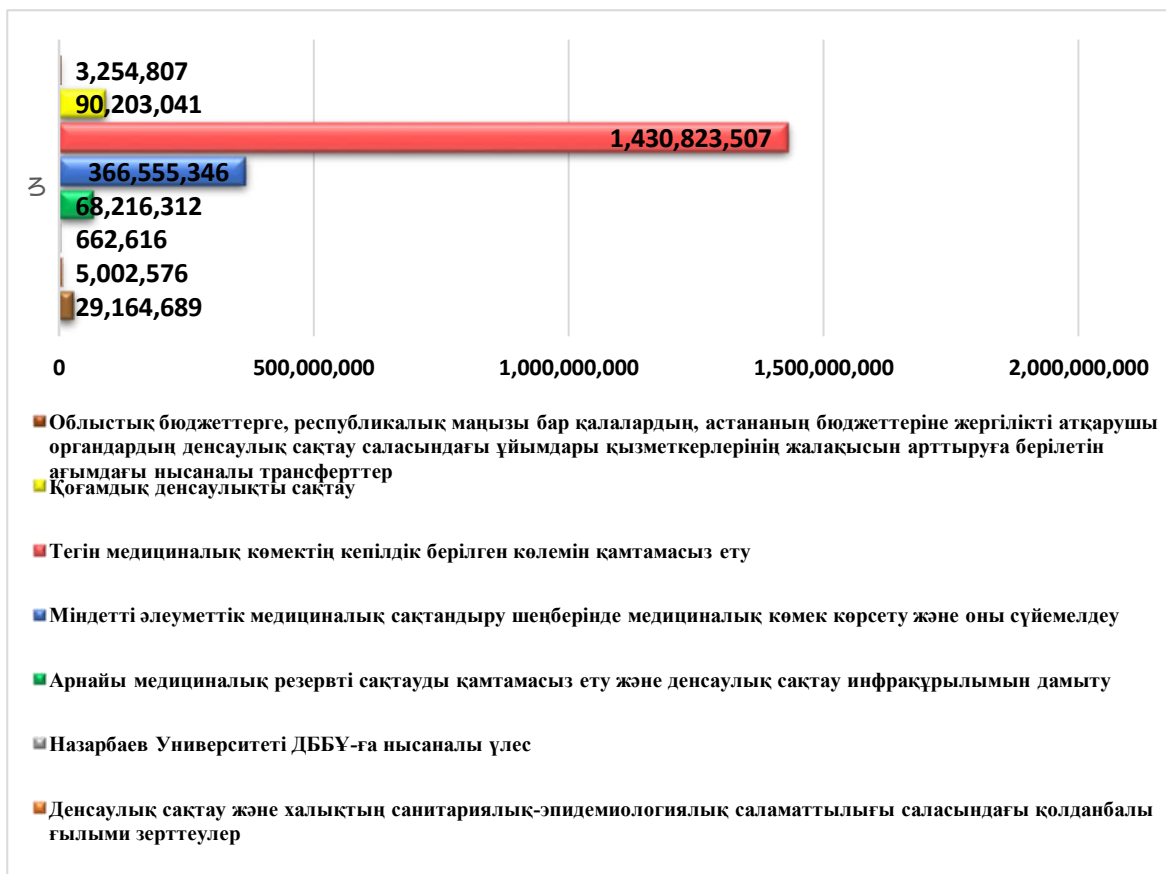
Кірістер	Млрд тг	Пайыздық үлесі
ағымдағы кірістер	2905,0	100
ауруханалар кірістері	1583,1	54,5
жалпы дәрігерлік практика	474,9	16,3
адам денсаулығын қорғау жөніндегі өзге де қызмет	424,8	14,6
арнайы дәрігерлік практика	161,6	5,6
стоматологиялық қызмет	129,8	4,5
әлеуметтік қызметтер саласындағы қызмет	130,8	4,5

2022 жылы денсаулық сақтау ұйымдарының ағымдағы шығыстары 2876,8 млрд. Теңгені құрады, оның ішінде ең үлкен үлес салмағы жұмыс күшін ұстауға жұмсалған шығындар – 1527,7 млрд.теңгені (53,1%) және сатып алынған қызметтер бойынша шығыстар -360,1 млрд. Теңгені (12,5%) құрады. Қалған шығыстар 988,7 млрд.теңгені (34,4%) құрады.

Сурет 2. Аймақтардағы ағымдағы кірістер мен шығыстардың динамикасы, мың тг [3]

Қазақстандағы медицина жағдайы Еуропа елдеріне қарағанда әлдеқайта төмен деңгейде көрсетіледі. Оған себеп – елдегі жемқорлық тұспаты. Денсаулық сақтаудағы сыбайлас жемқорлық – бұл медициналық қызметкерлердің материалдық, материалдық емес игіліктер мен артықшылықтарды заңсыз алу мақсатында мемлекеттік және жеке денсаулық сақтау жүйелерінде өзінің қызметтік жағдайын пайдакүнемдікпен пайдалануында, сондай-ақ мүдделеріне елеулі зиян келтірген немесе келтіре алатын жеке немесе заңды тұлғаларға мұндай артықшылықтарды заңсыз беруінде көрініс табатын қайталанатын және тұрақты дамып келе жатқан кешенді әлеуметтік-құқықтық құбылыс халықтың денсаулығын сақтау саласындағы қоғамдар мен мемлекеттер, сондай-ақ азаматтардың денсаулық сақтау және медициналық көмек алу құқықтарын іске асыру саласындағы қалыпты қоғамдық қатынастарды бұзады.

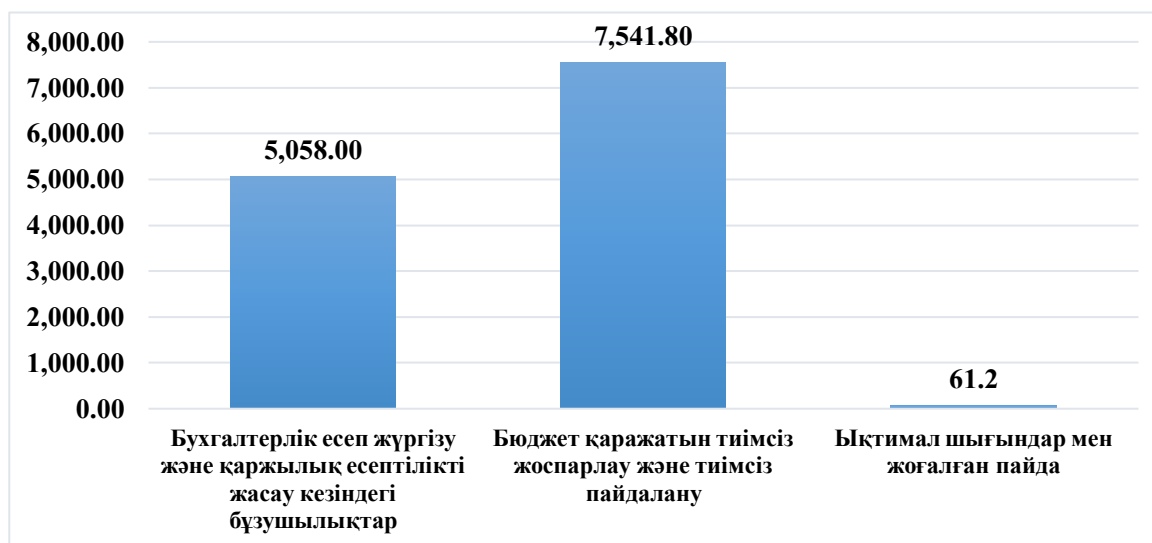
Сурет 3. 2022 жылғы мемлекеттік бюджеттің денсаулық сақтау саласындағы шығындары, млн тг. [4]

Біздің мемлекетіміздің құқықтық актілерінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың екпіні айқындалған-оның мемлекет пен қоғам өмірінің әртүрлі салаларындағы көріністерінің алдын алу, себептері мен жағдайларын жою. Дәрілік заттар мен препараттарды, медициналық жабдықтар мен медициналық техниканы, тамақ өнімдерін сатып алу саласындағы құқық бұзушылықтар заңнама бойынша қатаң жауапкершілікке әкеп соғады.

Бұл салдардың нәтижесінде халықтың денсаулығы – пайдакүнер адамдардың қалтасын толтыратын байыту нысанына айналып отыр. Медициналық персоналдың толып кетуіне және медициналық мекемелердің толып кетуіне байланысты сыбайлас жемқорлық қаупі артты, бұл өз кезегінде азаматтардың денсаулық сақтау жүйесіне деген сенімін төмендетеді. Бұл тұрғыда сыбайлас жемқорлықтың жаһандық қатерін түсіне отырып, аурухана қызметінде ашықтықты қамтамасыз ету, сондай-ақ қоғаммен тиімді қарым-қатынас жасау маңызды. Республикалық Бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі Жоғары Аудиторлық Палатасының денсаулық сақтау саласында 2022 жылы жүргізген тексерісі бойынша анықталды: соңғы 5 жылда медициналық кадрлардың жалпы тапшылығы 2 есеге артып, 23,1 мың бірлікке жеткенін түсіндірді. Бұл ретте тапшылықты жабу лауазымдарды медициналық мамандармен біріктіру арқылы жүзеге асырылады, оның коэффициенті бір лауазымға 1,4-тен 2 бірлікке дейін өзгереді, бұл денсаулық сақтау жүйесінің қызметкерлеріне жоғары жүктеме әкеледі және көрсетілетін медициналық көмектің сапасына теріс әсер етеді. 2020 жылдан 2021 жылға дейін медицина қызметкерлері мен денсаулық сақтау ұйымдарына шағымдар саны 2 еседен астам өсті. Денсаулық сақтау министрлігі әзірлеген кәсіби стандарттардың болмауы мамандардың білім деңгейі мен кәсіби даярлығын тиісті бағалаусыз клиникалық қызметпен айналысуға құқық беретін рұқсат құжаттарын алу мүмкіндігіне әкеледі. Жоғары оқу орындары интернатура мен резидентураға баса назар аудара отырып, академиялық ұтқырлық бағдарламаларын кеңейтуді, кадрларды даярлауда, ерте клиникалық бейіндеуде кәсіби және көпсалалы тәсілдер

технологияларын енгізуді тиісті деңгейде іске асырмайды.

2022 жылғы мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар сомасы 5 суретте берілген:

Сурет 4. Мемлекеттік аудит нәтижелері бойынша 2022 жылғы анықталған бұзушылықтар сомасы, млн тг

Анықталған бұзушылықтардың жалпы сомасы **5825,6 млн тг**-ні құрады. Сондай-ақ 151 процедуралық бұзушылық анықталды. [5]

Пациенттер алатын медициналық көмектің сапасын қамтамасыз ету үшін медицина қызметкерлері заң бойынша тұрақты қаржылық тексерулерден өтуге міндетті. Қаржылық аудиттер Денсаулық сақтау ұйымындағы мақсатсыз немесе есепке алынбаған шығындарды анықтауға және түзетуге көмектеседі. Аудиторлар, әдетте, қаражаттың дұрыс пайдаланылғанын және бюджетке салынған және нақты жұмсалған нәрсе арасында сәйкессіздіктер бар-жоғын анықтау үшін банктік үзінді көшірмелерді, шот-фактураларды және басқа құжаттамаларды қарайды.

Денсаулық сақтау саласында қаржылық жоспарлауды жүзеге асырар алдында ескерілетін нысандар:

1. Халықты қолжетімді медициналық көмекпен қамтамасыз ету
2. Медициналық дәрілік заттардың үнемді, жеткілікті және мақсатты қолдануын бақылау
3. Дәрі дәрмектерді тек дәрігер маманның рұқсатымен және ұсынысымен жазылған рецепт арқылы сату
4. Бюджеттік шығындарды оптимизациялау және саралау
5. Осы салаға бөлінген қаржы ресурстарын тиімді пайдалану және медициналық мекемелердің мәртебесін өсіру.

Қорытындылай келе, денсаулық сақтау саласы – еліміздің экономикалық жағдайын тұғыр ұстап тұратын негізгі бағыттардың бірі. Сондықтан, осы белгіленген салаға жеткілікті деңгейде бюджеттен ақша қаражаттарын бөлумен қатар, олардың жұмсалуын кезекті бақылау маңызды болып табылады. Денсаулық сақтау саласындағы қаржылық бұзушылықтардың алдын алу – қызметі бойынша профилактикалық шараларды күшейту мен медициналық қызметтердің қолжетімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Ст. 67 ҚР Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360-VI ҚРЗ https://kodeksy-kz.com/o_zdorove_naroda_i_sisteme_zdravoohraneniya/67.htm
2. Қазақстанда міндетті медициналық сақтандыру тиімділігі <https://www.nur.kz/nurfin/insurance/2043692-effektivno-li-obyazatelnoe-meditsinskoe-strahovanie-v-kazahstane/>
3. О финансово-хозяйственной деятельности организаций здравоохранения в Республике Казахстан (2022г.) <https://stat.gov.kz/industries/social-statistics/stat-medicine/publications/64216/>
4. 2022 – 2024 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 77-VII ҚРЗ. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z2100000077>
5. Денсаулық сақтау саласындағы бұзушылықтар. Есеп комитеті аудитінің қорытындылары <https://kapital.kz/gosudarstvo/106352/narusheniya-na-5-8-mlrd-tenge-vyyavili-posle-proverki-sfery-zdravookhraneniya.html>

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БЛОКЧЕЙН МЕН КРИПТОВАЛЮТАНЫҢ БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕБІ

*Жанғалиева Р.У., аға оқытушы, э.ғ.м.
Мустафина А. С., аға оқытушы*

*М.Өтемісов атындағы БҚУ, Орал қаласы, Қазақстан Республикасы
raya_1972@mail.ru*

Аннотация. Неопределенность в правовой квалификации криптовалюты будет необходима для признания в налоговых целях. Так, в рамках проекта нового Налогового кодекса РК, принятие которого близится к завершению, вопрос о признании криптовалюты также не нашел ответа. Но, если мы адаптируем текущее налоговое законодательство РК к цифровой экономике, признание криптовалюты с точки зрения международных стандартов финансовой отчетности (МСФО) по-прежнему должно считаться отправной точкой. В соответствии с действующим налоговым законодательством РК доходы, расходы, активы и обязательства в целях налогового учета должны признаваться в соответствии с МСФО, если не установлено иное.

Annotation. Uncertainty in the legal qualification of cryptocurrencies will be necessary for recognition for tax purposes. Thus, within the framework of the draft of the new Tax Code of the Republic of Kazakhstan, the adoption of which is nearing completion, the question of the recognition of cryptocurrencies has also not found an answer. But, if we adapt the current tax legislation of the Republic of Kazakhstan to the digital economy, the recognition of cryptocurrencies from the point of view of international Financial Reporting Standards (IFRS) should still be considered a starting point. In accordance with the current tax legislation of the Republic of Kazakhstan, income, expenses, assets and liabilities for tax accounting purposes must be recognized in accordance with IFRS, unless otherwise specified.

Жалпы мемлекеттік бақылаудан қалыс қалатын блокчейн технологиясы фриланс пен цифрлық экономика қолданатын адамдар мен жас буынға ұнады. Виртуалды валюта бағамдарының қарқынды өсуі көпшіліктің назарын аударды және бүгінде блокчейн тақырыбы ешкімді бей-жай қалдырмайды.

Өндіру мен сауданың қарапайымдылығы миллиардтаған долларды құрайтын криптовалютаның жоғары капитализациясына әкелді. Бұл өз кезегінде киберқылмыскерлерді (даркнет тұрғындары, картельдер мен қаржы пирамидаларының негізін қалаушылар) және